

Schein Gábor

Egy kutya evangéliuma

G. S.-hez az egyetemi éveimtől kezdve szoros barátság fűzött. Ő négyévnyi tanácstalanság után, amelybe belefért egy elvetélt kísérlet a jogi karon, akkoriban jelentkezett a Katolikus Hittudományi Akadémiára, ahol teológusnak tanult. Én magyar és német irodalmat hallgattam. Megismerkedésünk egy távoli rokonomnak volt köszönhető, az alkalomért drága árat fizetett. A barátkozás első lépéseit egy éjszakába nyúló beszélgetés során 1991 októberében vagy november elején könnyen és gyorsan magunk mögött hagytuk. A következő években sokat beszélgettem G. S.-sel, gondolkodtam mondatain, töprengtem róla magáról, szívesen és gyakran hoztam szóba, ha másokkal beszélgettem. Büszke voltam a barátságára. Az évek során nagyrészt közössé vált a baráti körünk is, hisz mi sem volt magától értetődőbb, mint hogy bemutatassuk egymásnak, akik fontosak voltak nekünk. Akkoriban még reményteljes idők jártak, és ami engem illet, naiv bizalommal vettem bele magam könyvekbe, találkozásokba, beszélgetésekbe, szerelmekbe, és leginkább a barátságba. G. S.-ről ebben a vonatkozásban ma már nem mernék semmi biztosat mondani. Akkoriban felőle is teljes bizalmat éreztem. Ma már tudom, hogy néhány fontos tény nem osztott meg velem. Mindenesetre sokat jártam G. S. szobáiban, bérleményeiben, melyeket gyakran kellett váltania a barátok nagylelkűségének mértéke és igényei szerint, akik ingyen vagy jelképes összegért bocsátottak őket a rendelkezésére. Természetesen ő is számtalanszor, általában hetente többször fölkeresett a Wesselényi utca és a Nagy

Diófa utca sarkán található albérletemben. A szobák, amelyekben lakott, általában kicsik voltak, és ha üresen kapta meg, csak a legszükségesebbekkel szerelte fel őket, asztal, két fotel, íróasztal, ágy. Az asztalon egy üvegtálban kövek. A falakon Brassai, Lucien Hervé és más híres fényképészek műveinek másolatai. Az ízlése, amellyel a tárgyakat kiválasztotta és elhelyezte, nem túlzás ezt mondanom, lenyűgözött. Éjszakába nyúló, szenvedélyes beszélgetésekre, harsány nevetésekre emlékszem. Mélyen ülő gombszemre, melyben mindig bujkált valamicske gúny, kerek szemüvege mögül élénken kutatta, mit gondolok erről vagy arról a kérdésről, amely éppen foglalkoztatta, vagy neki kedves műről, miközben újabb és újabb problémákra derített fényt. Szellemi kapcsolatunkban megkérdőjelezhetetlen volt a fölénye. Ez a legkevésbé sem zavart, sőt szerencsésnek éreztem magam, amiért a barátságába fogadott, és megosztotta velem a tudását. Gyerekkorunktól fogva mindketten verseket írtunk, és bár én voltam az, aki írói pályára készült, soha nem volt kétséges előttem, hogy G. S. tehetségesebb nálam. Az volt az érzésem, hogy nála nem csupán a helyén van minden szó, de tágas udvaruk is nyílik csöndből, más szövegek visszhangjaiból, míg az én kezem ügyében épp ellenkezőleg, szűkös és visszhangtalan maradt minden, és a szavak, amelyeket egyenként megvizsgáltam, mielőtt elvettem vagy megtartottam őket, szégyenletesen leleplezték az íráshoz kapcsolódó akarnokságomat. G. S. soha nem figyelmeztetett, magamtól is beláttam, hogy legjobban teszem, ha feladom írói terveimet.

Az *Egy kutya evangéliumának* egyes részleteit 1994-ben és 1995-ben rendszeresen megmutatta. Véleményeznem, megjegyzéseket tennem nem volt szabad. Mindössze a tudomásomra akarta hozni, hogy rendületlenül dolgozik rajta. A művet amolyan diáktréfának tekintette. A komolykodó részekben, amelyekben felismertem beszélgetéseink témáit, sőt néhány mondatomat

is, sokat neveltünk. Nem kevésbé a mű szemtelenségén, blaszfémiaján, amelyről eszünkbe sem jutott, hogy bárki bántónak érezheti. Nem, ez természetesen nem igaz. Eszünkbe jutott, de túltettük magunkat rajta. Pontosabban G. S. túltette magát rajta. Erkölcsi felületesség, a mások iránti együttérzés hiánya volt ez a részéről, vagy egyszerűen arról volt szó, hogy az írás öröme minden egyéb szempontot elhomályosított benne? Számtalanszor biztosított, hogy semmiféle jelentőséget nem tulajdonít a munkának. A tény azonban, hogy rendszeresen beavatott a keletkezés folyamatába, az ellenkezőjéről tanúskodott. 1996 őszére azonban sajnálatos módon megromlott a kapcsolatunk. A mű készülésének utolsó hónapjairól nem értesültem. Akkoriban kezdtem tanítani, és ez egyébként is lekötötte minden időmet és figyelmeimet. Meglepett, amikor azzal hívtam fel, hogy elkészült a mű, így mondta, és felolvasná nekem az *Egy kutya evangéliumát*. Nem lehetne, hogy inkább elküldöd, kérdeztem. Úgy jobban fel tudnám fogni. Ragaszkodott a felolvasásához, amire naplóm szerint 1997. február 20-án került sor. Első hallásra nagyon tetszett, lelkes voltam. Nemcsak attól, amit hallottam, hanem azért is, mert hirtelen a régi közelséget, a régi bizalmasságot éreztem kettőnk között. Mintha visszarepültünk volna három vagy négy évet. Két héttel később értesültem, hogy G. S. a teológián megmutatta a szöveget néhány barátjának. Azt is megengedte, hogy másolatok készüljenek róla. Feltételezem, hogy ezek a másolatok most is megvannak az egykori hallgatótársak birtokában. Egy példány eljutott a Hittudományi Akadémia dékánjának kezébe. Berendelte G. S.-t, és kurtán közölte vele, hogy azonnali hatállyal elbocsátja.

Az elbocsátás megrendítette G. S.-t, de megpróbálta addig is folytatni az életét, amíg kitalálja, mihez fogjon. Egy presszóban dolgozott az Egyetemi Könyvtárral szemben. Átmeneti hídfoállítását tehát a Hittudományi Akadémia közelében építette ki, ahol

a barátai könnyen fölkereshették. Ha tehettem, tehát meglehetősen rendszertelenül, bementem hozzá. Ott ültem a pult mellett, miközben neki járt a keze, kávé készített, süteményeket tett a tányérokra, a hűtőből ásványvizet, kólát, sört vett elő, és mindeközben meg-megszakítva beszélgettünk. Általában betért valaki más is, és akkor hármásban folyt a beszélgetés. Az elbocsátást követő héten nagy megnyugvásomra már semmiféle különbséget nem észleltem a korábbi és az akkori kedélye között.

1998 márciusának végén éppen ezért megdöbbenéssel értesültem, hogy G. S. elutazott, és nem is jön többé vissza. Hetekkel később Amszterdamból, később Brüsszelből kaptam tőle üdvözlőlapot azzal az ígérettel, hogy később mindent pontosan elmagyaráz, és ne haragudjak, amiért búcsú nélkül távozott. Dehát ismerem, írta, a búcsúzkodást, a nagy és érzelmes jeleneteket soha nem kedvelte. Megadta a brüsszeli címét. Megnyugtattam, hogy ha fájts is a néma távozása, nincs bennem neheztelés, de tudni szerettem volna, miért ment el, miért nem szólt nekem a szándékáról, amely bizonyára hosszan érlelődött benne, és hogy mihez fog, mik a tervei. Válasz helyett újabb képeslapok érkeztek rövid üzenettel, hogy jól van, ne aggódjak érte, most éppen jobb lakást keres, és szabadkozott, hogy a rászakadt sok dolog miatt későbbre kell halasztania a terjedelmes beszámolót és a magyarázatot. Ilyesmit azonban később sem kaptam tőle. Majd hosszú évekig egyáltalán semmit, a kérdéseimre és az aggodalmamra néma csönd volt a válasz. Biztos voltam benne, hogy a cím, ahová korábban küldtem hosszabb-rövidebb leveleimet, amelyekben néha csak tényközlő rövidséggel, máskor a körülmények részletesebb bemutatásával beszámoltam életem eseményeiről, már régen nem él. Néhány évvel később nyomozni kezdtem utána. A nyomozás történetéről talán majd külön is írok valamikor. Megtudtam, hogy Párizsba ment, ahol egy antikváriumban dolgozott.

Nagyszerűen el tudtam képzelni egy szuterén félhomályában, könyvekkel rakott polcok között, ahová alig tér be valaki, és ő kedvére böngészheti a régi kiadványokat. Attól az érzéstől viszont nem szabadulhattam, hogy tévedek, valójában alig ismertem őt. Úgy hallottam, mindössze egy évet maradt Párizsban. Az útja Dél-Amerikába vezetett. A következő és egyben utolsó hír Rióból érkezett, ezúttal egy képeslap formájában. „Jácint a tiéd, azt tessek vele, amit akarsz.” Mindössze ennyi állt rajta. A képeslapon, amely természetesen ma is a birtokomban van, a riói Megváltó Krisztus szobra látható, amint szétterjesztett karral védelmezi a várost. Hogyan választhatta ehhez az üzenethez ezt a közhelyes képet? Ez volt az első gondolatom. Gyilkos gúnyt éreztem belőle. Ugyanezen a napon egy csomag is érkezett tőle, amely az *Egy kutya evangéliuma* kéziratát tartalmazta a végsőnek szánt változatban. A távozása után valószínűleg tovább dolgozott a művön, hadd használjam én is ezt a szót, de a javítások nem lehettek jelentősek. Mondanom sem kell, hogy azonnal hozzáfogtam az olvasáshoz, és közben ellenállhatatlan vágy ébredt bennem, hogy visszaidézzem barátságunk éveit, azt az időt, amikor még képes voltam követni őt.

2023 karácsonya előtt újabb hír érkezett. Ekkoriban Münchenben éltem. Mindössze egy hónappal korábban, november 15-én érkeztem a városba. Hat hónapra ösztöndíjasának fogadott az Institut für Kultur und Geschichte Südosteuropas névre keresztelt, mindössze néhány munkatársat foglalkoztató kutatóintézet. Budapestről albérletet szereztem, Münchenben pedig kiderült, hogy önálló irodát is kapok. Sokat voltam egyedül, mert Kati csak két-három hetenként tudott kijönni hozzám, ahogy a munkája és egyéb elfoglaltságai engedték. A közbeeső hétvégéken, de közel sem mindegyiken, inkább én jártam haza. A berendezkedés fontos részét képezte, hogy lakhelyemhez közel, a Forstenried

negyedben kialakítsam napi sétáim útvonalát, és ott vagy az intézet környékén, a Ratzinger bíborosról, a későbbi XVI. Benedekről elnevezett, szépnak semmiképp sem nevezhető tér közelében megtaláljam azokat az éttermeket vagy inkább kifőzdéket, ahol török, arab, perzsa, afrikai és kelet-európai nők és férfiak társaságában jólesik megebédelnem, és azokat a boltokat, amelyekben olcsón, de jó minőségben megvehetem a szükséges dolgokat. Az egyik hely, ahova enni jártam a Lal Qila nevű indiai étterem volt a Nelkenwegen. December közepe volt már, amikor két óra körül egy jól kihasznált délelőtti örömevel tértem be az indiaihoz. Meglepetésemre egyetlen szabad asztal sem volt. A pincér ismert már, és kis idő múlva egy foglalt asztalhoz tessélt. Az ott ülő középkorú férfi készségesen intett, miközben szalvétával megtörölte a száját, nem zavarom őt, csak tessék, üljek le az asztalához, a maga részéről örül, amiért ebédtársaságot kapott. Egyedül ebédelni nagyon szomorú dolog, mondta. Csakhamar kiderült, hogy olasz, Salvatorénak hívják, és afféle világutazó. Dél-Amerikából jött Németországba, mindössze néhány hónappal ezelőtt. Azt megelőzően Paraguayban élt. Nagyon érdekes hely, mondta. Nagyon érdekes, és fölöttébb veszélyes. A veszélyekről nem kevés titokzatoskodással csak nagy általánosságokban beszélt. Amikor kiderült, hogy magyar vagyok, elmesélte, hogy Asunciónban ismert egy magyart, akinek nagyon élvezte a társaságát, mert a legkülönbözőbb dolgokról lehetett vele társalogni, még hozzá remekül. Különös ember volt, mondta, rejtély, hogy miből élt. A részletekből rájöttem, hogy csakis G. S.-ről lehet szó. Rákérdeztem a nevére, és Salvatore emlékezett rá. Tőle tudtam meg, hogy G. S.-t mintegy fél évvel ezelőtt Asunciónban agyonlőtték. Megdöbbenem. Azonnal levelet írtam egy barátomnak, aki a külföldben dolgozott. Kapcsolatba szerettem volna lépni Magyarország Paraguayban működő tiszteletbeli konzuljával. Azt ajánlotta, hogy

inkább Buenos Airesbe írjak, ott felügyelik a paraguayi magyar ügyeket. Megadta a címet. Három hét múlva a kezemben volt a válasz. Nem hittem volna, hogy ilyen gyorsan megy. G. S. fél évvel azelőtt valóban elhunyt Paraguay fővárosában, de nem gyilkosság áldozataként. Volt olyan információ, amely szerint nem sokkal korábban agytumort diagnosztizáltak nála, de ez nem bizonyult igazolhatónak. Az orvosszakértői vélemény szerint idegenkezűség nem volt megállapítható, önkezeléssel vetett véget az életének. Természetesen nem mindegy, hogy rákos volt-e, esetleg más, szenvedéssel és fokozatos leépüléssel járó betegségben szenvedett-e. Ezt számításba véve sem voltam képes felfogni, amit tett. Hónapokba telt, mire úgy kezdtem gondolni rá, mint aki nincs többé, de megnyugvás nélkül, inkább a becsapottság érzésével. Hogy miből fakadt a becsapottság? Azt hiszem, abból, hogy öngyilkosságával G. S. másodszor és immár véglegesen lehetlenné tett bármiféle folytatást, megértést, végleg bezárta a kaput a tudtom és beleegyezésem nélkül. Mi mást jelentene ez, gondoltam, mint hogy a folytatás lehetősége éppoly kevésbé volt fontos számára, mint hogy értsek valamit abból, amit tett, ami végbe ment benne, és itt nem csupán a távozása utáni időkre gondolok, hanem barátságunk idejére is. Miután átmentem a harag fázisain, némiképp megnyihültem. Ahogy a barátságunkkal bánt, talán bizalmat fejezett ki, igen, bizalmat abban, hogy nélküle, az ő segítségével is képes leszek a megértésre. Ezután határoztam el, hogy megszerkesztem és kiadom az *Egy kutya evangéliumát*, és kommentárokkal látom el, egy le nem folytatott beszélgetés mentőjaként. Megnyugvást, vagy legalábbis az érzések elterelését reméltem a feladattól.

De van-e jogom kommentátorként a szerző mellé lépni? Azt hiszem, van. Írnia végül is bárkinek szabad. És amikor G. S. azt üzenté, hogy Jácint az enyém, azt teszek vele, amit akarok, nem

valami ilyesmit sugallt-e, nem éppen az volt-e a szándéka, hogy kiadjam a művét, igen, hogy én adjam ki, ennek minden következményével? Megvolt rá a felhatalmazásom. A kérdés csak az, hogy zsidóként hozzászólhatok-e ehhez a történethez. Van-e jogom ehhez is? Mint amikor az ember vendégségben véletlenül tanúja lesz a háziak veszekedésének, és veszi magának a bátorságot, hogy beleszóljon. Ilyesmit nem szokás tenni. Inkább feltűnés nélkül távozunk. Zsidónak lenni a világban olyan, mintha körülötted mindenfelől ugyanaz a zene szólna, amit jól ismersz. Szól a zene hegedűn, zongorán, fuvolán, sőt még kasztanyettán is, egy szóval mindenféle hangszeren, és a te kezdedben is hangszer van, hegedű bizonyára, de jobban teszed, ha egy sarokban meghúzd magad, csöndben maradsz, vagy felállsz és idejében távozol, mert nem vagy része ennek a hatalmas zenekarnak. Ez nem a te zenéd, nem a te dallamod, akkor sem, ha van hozzá füled, sőt az is lehet, hogy hamarabb és pontosabban szűrőd ki a hamis hangokat, mint sokan, akiknek kétségtelenül joguk van zenélni. És lám, mások nemcsak zenélnék, hanem táncolnak is. Meg ne próbálj bekapcsolódni a táncba! És ha mégis megteszed, gyorsan kapkodd a lábad, nehogy rálépjenek, vagy ami még rosszabb, nehogy véletlenül megrúgj, megtaposs vagy elgáncsolj valakit.

Azonban a vágy, hogy visszaidézzem közös ifjúságunkat, a beszélgetéseinket, és ne csak felidézzem, hanem folytassam is ott, ahol abbamaradtak, erősebbnek bizonyult a kétségeknél, ellenállhatatlan erővel tért vissza. És nem csupán az ifjúságunkat szerettem volna felidézni. Szerettem volna G. S.-t újra a közelemben tudni, ami természetesen lehetetlen. Hiányoztak szellemi utazásaink, a bátorságunk, egyszóval G. S. bátorsága. Útra kelni csak úgy érdemes, ha az utazó nem köt magára biztosítást, kockára teszi, amit kockára tehet. Ezt tanultam G. S.-től, és ezt ma is vallom. Ehhez megbízhatatlan emlékezetemen és néhány levélén kívül semmi más nem állt rendelkezésemre, mint az *Egy*

kutya evangéliuma. Nem hiszem, hogy ebből kihüvelykezhetem, hogy ki volt G. S., mi mozgatta, mit tartott fedésben és mihez engedett hozzáférést magából, és hiába szeretném, nem valószínű, hogy akár csak magamat világosabban láthatom, mindazzal együtt, ami szerencsére vagy szerencsétlenségünkre elmúlt. De a távolság ma is hív, és ez elég ok arra, hogy útra keljek. Aki útra kel, attól kezdve soha nincs egyedül.

Budapest, 2024. december 24.

Schein Gábor

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna



Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben 2026-ban,
a nyomda alapításának 144. esztendejében
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
Felelős vezető Balla László vezérigazgató
www.gyomaikner.hu

Felelős szerkesztő Szegő János
Kézirat-előkészítő Molnár Eszter Edina
Korrektor Hradeczky Moni
A kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9373
Minion betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 4536 7